

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 01 (3613) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 13 СТУДЗЕНЯ, 2020

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Таленты растуць у дабрыві
Стар. 3

...І шчасця ў жыцці сямейным
Стар. 5

Новасібірская “Лявоніха”
Стар. 8

РАЗАМ

Калядныя спевы ў Зорным гарадку

Самадзейныя артысты з Давыд-Гарадка і Мінска паўдзельнічалі ў святочных імпрэзах, што ладзілі ў Падмаскоўі беларусы Расіі

Даўняе сяброўства звязвае мяне з творчымі людзьмі з Давыд-Гарадка — багатага на цікавыя народныя традыцыі паселішча Столінскага раёна Брэстчыны. Сцэнічная творчасць палешукоў падпітваецца ўвесь час традыцыямі продкаў — тым і цікавая для беларусаў, якія жывуць у Расіі. Таму й запрасілі супляменнікі сяброў маіх, ды й мяне разам з імі, паўдзельнічаць у святочных імпрэзах у Падмаскоўі.

Перадкалядны шлях давыд-гарадоцкіх артыстаў у Падмаскоўе пралёг праз Мінск, дзе мяне падхапілі ў жвавы мікрааўтобус. Веў яго, дарэчы, вясёлы, артыстычны Слава Шасцюк — і сам як артыст. Народнае аматарскае аб’яднанне “Прамень”, якім кіруюць Ганна Пенці і дырэктар Давыд-Гарадоцкага Дома культуры Міхась Шыкунец, запрасіў выступіць на Днях беларускай культуры Герой Расіі Аляксандр Дарковіч. Ён — намеснік старшыні савета Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі”, а родам — з нашага Палесся, з Давыд-Гарадка. Сябры мне расказалі, што Аляксандр Васілевіч — гвардыі палкоўнік запаса, раней камандаваў брыгадай марской пяхоты на Балтыйскім флоце. І што ў Брэсце жывуць яго родзічы, а ў музеі гімназіі (раней 1-я школа) адкрылі 23 ліпеня 2015 года ў гонар выпускніка 1978-га Аляксандра Дарковіча мемарыяльную дошку.

Сам зямляк-герой і сустрэкаў нас 20 снежня ў Падмаскоўі: цёпла, душэўна. Хоць прыехалі позняй ноччу, аднак пачаставалі нас чаем, прысмакамі, знайшоўся і ўтульны пакой для адпачынку. Хлопцы з дзяўчатамі, прытомленыя дарогай, але ўзрушаныя сустрэчай, спявалі песню “Прыязджайце да нас у Беларусь”, вальсавалі Ніна Комік, Надзея Базоўская, Валянцін Шасцюк ды Руслан Храпіцкі. Падыгрывала ім на баяне Аксана Цывіс, гучаў у маіх руках і міні-трамбон, які спецыяльна ў паездку даў Аляксандр Крамко — заслужаны артыст Беларусі, дырыжор Аркестра імя Жыновіча.

Дні беларускай культуры ў Зорным гарадку пачынаюцца

На другі дзень запрасілі нас у Зорны гарадок, дзе адкрываліся Дні беларускай культуры “Белы бусел ляціць у Зорны гарадок”. Там сустрэкалі гасцей кіраўнік Дзелавага і культурнага комплексу, старэйшы дарадца Пасольства Беларусі ў Расіі Васіль Чэрнік, старшыні ФНКА “Беларусы Расіі” Сяргей Кандыбовіч і старшыня РНКА “Беларусы Масквы” Ала Тужылькіна. Потым усе ўдзельнікі Дзён усклалі кветкі да помніка Юрыю Гагарыну. Пры ўваходзе ў Дом касманаўтаў гасцей сустрэкалі ўрачыста, з

хлебам-соллю. Былі сярод гаспадароў святы і наш знакаміты зямляк, лётчык-касманаўт СССР, двойчы Герой Савецкага Саюза Пётр Клімук, а таксама кіраўнік гарадской акругі Зорны гарадок Яўген Барышнікаў, навучэнцы мясцовай школы.

(На фотаздымках, выкладзеных пасля свята ў інтэрнэце актывістамі ФНКА “Беларусы Расіі”, можна пабачыць, як госці з Беларусі праводзяць з мясцовымі дзецьмі, падлеткамі, дарослымі жыхарамі Зорнага гарадка майстар-класы па выцінанцы, вырабе ёлачных цацак, па народных танцах, паказваюць ім элементы Калядных абрадаў, калядавання. Такія абрады, адзначым, вельмі старажытныя: у іх дахрысціянскія карані. → Стар. 3

ВЕСТКІ

Вельмі цёплая традыцыя

Аляксандр Лукашэнка ў чарговы раз прысудзіў прэміі “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльныя прэміі Прэзідэнта Беларусі дзеячам культуры і мастацтва

Штогод у зімовую пару, калі святкуецца Раство Хрыстова, у Беларусі становяцца вядомымі чарговыя ўладальнікі прэміі. Мы ж, супрацоўнікі газеты “Голас Радзімы”, з удзячнасцю цяпер згадваем: і нашае выданне тры гады таму адзначана было такім чынам на высокім дзяржаўным узроўні. З рук Прэзідэнта на сцэне Палаца Рэспублікі атрымлівалі дыпломы.

Па выніках 2019 года прысуджаны пяць прэміяў “За духоўнае адраджэнне”. Імі адзначаны працоўныя калектывы, прадстаўнікі рэлігійных аб’яднанняў за актыўную дзейнасць у гуманітарнай сферы. Гэта настаяльнік прыхода храма святой роўнаапостальнай Марыі Магдаліны горада Мінска працярай Іаан (Іван) Харашэвіч, Беларускае грамадскае аб’яднанне ветэранаў, калектыву грамадскага аб’яднання “Беларуская асацыяцыя шматдзетных бацькоў”, калектыву філіяла ўстановы культуры “Брэсцкі абласны краязнаўчы музей” “Археалагічны музей «Бярэсце»”. За стварэнне фундаментальнага картаграфічнага выдання “Вялікі гістарычны атлас Беларусі” прэміі ўдасцелены яго аўтарскі калектыву.

Іван Іванаў

ДЫЯЛОГ КУЛЬТУР

Украінская песня — зусім не чужая

Спевы народнага хору ўкраінскай песні “Криниця”, якім кіруе беларуска Маргарыта Кучук, гучаць і ў часе Калядных, Навагодніх святаў на розных пляцоўках беларускай сталіцы

Калі гэтыя артысты спяваюць, то беларускім глядачам падаецца: хор прыехаў з Украіны. На самой жа справе ён мінскі, прычым кіруе ім беларуска. Хор спявае ў прыгожай акадэмічнай манеры. Папулярны ён ужо не толькі сярод украінцаў.

Дарэчы, дзейнічае хор пры Маладзёжным грамадскім аб’яднанні “Украінскае музычнае таварыства «Криниця»”. Мы сустрэліся з кіраўніцай хору і старшыняй таварыства Маргарытай Кучук у Нацыянальнай бібліятэцы, калі адзначалася 20-годдзе Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур. Маргарыта, прафесійны музыкант, дырыжор-хормайстар, расказала нам не толькі пра хор.

Сёння “Криниця” спявае шмат украінскіх народных песень у апрацоўцы вядомых кампазітараў. Сярод іх — казакія, паходныя, песні-думкі, а таксама калядкі, купальскія, жніўныя... Ёсць у рэпертуары й гімны, прывітальныя песні (напрыклад, “Зеленое жито”), велічальныя (“І в вас, і в нас”). Шмат песень літаратурнага паходжання. Заўсёды заваўваюць сэрцы слухачоў творы “Дивлюсь я на небо”, “Взяв би я бандуру”

(на словы Міхаіла Пятрэнькі), а таксама “Стоіть гора високая” (на словы Леаніда Глебава) і “Ой ти, дівчино, з горіха зерня” (на словы Івана Франка). Здольныя заваражыць любую публіку й песні на вершы Тараса Шаўчэнкі: “Реве та стогне Дніпр широкий”, “Заповіт”, “Наш отаман Гамалія”, “Все упованіе мое”, “Нащо мені чорні брови”.

Хор у 90-я гады стварылі прыхільнікі ўкраінскай песні. Сярод спевакоў было спачатку нямала ўкраінцаў, якія пасля заканчэння беларускіх ВНУ заставаліся жыць у Беларусі. Яны ж папярэй прывялі спяваць у хор сваіх дзяцей, якія падраслі. Тая моладзь таксама жадала падтрымліваць песенныя традыцыі, нападніць жыццём асяродак украінскай песні й

Маргарыта Кучук з хорам “Криниця”

культуры. Маргарыта Кучук добра памятае: студэнткай харавога аддзялення Інстытута культуры (цяпер Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў) прыйшла ў калектыву, каб падтрымаць партыю сапрама. Так і засталася ў хоры надоўга, бо, прызнаецца, украінскія песні заваражылі яе свабодай, шырынёй і смеласцю думкі. → Стар. 6

ISSN 0439-3619

СУЛАДЗЕ

Проста казачны падарунак!

Нашы юныя супляменнікі з Латвіі былі гасцямі на Прэзідэнцкай ёлцы ў мінскім Палацы Рэспублікі

Цуды, кажуць, здараюцца ў Калядную пару. І вучням Беларускай нядзельнай школы “Вясёлка” Даўгаўпілскага беларускага культурна-асветнага таварыства “Уздым” пашчасціла да іх дакрануцца: яны 26–27 снежня 2019 года пабывалі на святочным прадстаўленні ў Беларускім дзяржцырку і на Прэзідэнцкай ёлцы ў Палацы Рэспублікі. Гэта, заўважым, знакавыя імпрэзы вялікай Навагодняй дабрачыннай акцыі “Нашы дзеці”, якая штогод праходзіць па ўсёй Беларусі.

Спачатку, як прыехалі мы ў Мінск, запрасілі нас у цырк. Прадстаўленне праходзіла паводле казкі “Царэўна-Несмяяна”. Сюжэт яе вядомы: Баба-Яга начаравала — і прынцэса перастала смяяцца, радавацца жыццю. Цар-бацька запрашае ўсіх прыдворных зняць чары з дачкі: а на арэне тое рабілі жанглёры, клоўны, вярблюды, сабакі з трукамі на скейтбордах. Нас найбольш уразіла шоу, калі артысты ў яркіх святлодыёдных касцюмах прыгожа танцавалі ды адначасова каляровымі посахамі малявалі карціны.

Пасля смачнай вячэры ў гімназіі, у самым цэнтры беларускай сталіцы, мы гулялі па вячэрнім горадзе, які зіхаець у навагодняй ілюмінацыі. Прыгажосць! А потым у інтэрнаце (там начавалі школьнікі з розных месцаў Беларусі, з іншых дзяржаў, якія прыехалі на свята) зладзілі дзіцячую дыскатку. Госці змаглі й пазнаёміцца, і нават знайсці новых сяброў.

Раніца 27 снежня. Дзеці ў прадчуванні Ёлкі. У Палацы Рэспублікі ўсё зіхаець пераліваецца, паўсюль прыгожыя кампазіцыі для фотасесій, велізарная ёлка. Аніматары — малайцы: дапамаглі дзецям разнаволіцца, яшчэ больш іх падзародзілі святочным настроём.

Дзеці з Даўгаўпілса з іх настаўніцай на свяце

Перад Навагоднім прадстаўленнем выступаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка. Ён павіншаваў дзяцей і настаўнікаў з Новым годам.

Спектакль жа быў у стылі мюзікла: добрая гісторыя з дзяцінства Дзеда Мароза з цікавай версіяй, чаму ж па свеце столькі розных Дзядоў Марозаў. Несумненна, шчасцем было для дзяцей атрымаць падарункі ад Прэзідэнта: вялікія наборы беларускіх цукерак, мяккія цацкі-Мышкі, віншавальныя паштоўкі. Эксклюзіў!

Мы перамяшчаліся па Мінску ў спецаўтобусах, у суправаджэнні міліцэйскага эскорта. Як адказная за дзетак, значна, што ў пытаннях арганізацыі мерапрыемстваў, бяспекі ўсё было прадумана да дробязяў.

Дарога дадому нікому не падалася доўгай. Ва ўдзельнікаў паездкі ў Мінск пра гэтае замежнае, не вельмі блізкае, святочнае й дзівоснае пада-

рожжа засталіся самымі пазітыўнымі ўражанні. Казалі: пра такі навагодні падарунак можна толькі марыць! А яшчэ дзеці зразумелі, што паездка на Прэзідэнцкую ёлку ў Мінск — гэта ўзнагарода ім за поспехі ў вучобе, актыўнасць у Беларускай нядзельнай школе. Дарэчы, на Прэзідэнцкай ёлцы ў Мінску з Латвіі былі й вучні Рыхскай беларускай асноўнай школы, беларускага нядзельнага класа з Рэзэкіэ. Ведаю, былі на свяце й нашы юныя супляменнікі з Літвы. А выхаванцы “Вясёлкі” падзельнічалі ў дабрачыннай акцыі “Нашы дзеці” ў Беларусі ўжо другі раз — дзякуючы падтрымцы Амбасады Беларусі ў Латвіі, за што “Уздым”, як і бацькі, дзеці-шчасліўчыкі дыпламатам бязмежна ўдзячныя. Асобныя словы нашай падзякі: Генеральнаму консульству Беларусі ў Даўгаўпілсе — за вырашэнне візавых пытанняў; віцэ-мэру Даўгаўпілса Янісу Дукшынскаму ды Упраўленню адукацыі, яго кіраўніцы Марыне Ісупавай — за вырашэнне транспартнага пытання; шафэру Чэславу Кезіку — за высокі прафесіяналізм. Дзякуем і памежным службам Латвіі ды Беларусі — за аператыўнае вырашэнне пытання з перасячэннем дзяржаўнай мяжы, праўленню беларускага таварыства “Уздым” — за вырашэнне ўсіх аргпытанняў. А ўрэшце вялікі “механізм навагодніх цудаў” спрацаваў як мае быць — і гэта здорава! З прафесіяналізму, разумных і ўзважаных учынкаў многіх спецыялістаў абедзвюх дзяржаў, розных структур складалася агульная добрая справа: нашы дзеці атрымалі незабыўны падарунак да Новага года, пашырылі свой круггляд, умацавалі дружалюбныя стасункі Латвіі ды Беларусі.

Алёна Радзівонава, настаўніца, кіраўніца дэлегацыі, г. Даўгаўпілс

СА СТУЖКІ НАВІН

Памятаем пра свае вытокі

Урачыстая цырымонія ўручэння прэміі “За духоўнае адраджэнне”, спецыяльных прэміяў Прэзідэнта Беларусі дзеячам культуры і мастацтва, а таксама спецыяльных прэміяў Прэзідэнта “Беларускі спартыўны Алімп” 2019 года прайшла ў Палацы Рэспублікі 9 студзеня. “Мы стварылі нашу незалежную дзяржава ў тым ліку дзякуючы таму, што ўсе гэтыя гады памяталі пра свае вытокі, былі верныя зямлі сваіх продкаў”, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка, выступаючы перад уручэннем дыпламаў. Ён падкрэсліў, што ў краіне і надалей будуць падтрымліваць і заахвочваць усіх, хто ўзбагачае культурную спадчыну Беларусі, зберагае маральныя і духоўныя арыенціры, адраджае і напаяе новым сэнсам на-

Прэзідэнт уручае дыплом лаўрэата Дзмітрыю Ровенскаму, кіраўніку фальклорнага ансамбля “Дударыкі”

цыянальных традыцыяў: “Яны наш якар, які дапамагае ўтрымацца на хвалі глабалізацыі, нацэленай на разбурэнне дзяржаўных асноў”.

Безумоўна, беларусы ўсведамляюць сябе часткай вялізнага свету і злучаныя тысячамі нітак эканамічных, культурных, дыпламатычных, роднасных сувязяў з іншымі краінамі ды народамі. “Мы адкрытыя для сяброўства і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва, але наш традыцыйны сацыяльна арыентаваны ўклад непахісны, — зрабіў акцэнт Аляксандр Лукашэнка. — Толькі так, памятаючы, хто мы і ў чым наша унікальнасць, захоўваючы сваю ідэнтычнасць і самабытнасць, мы зможам супрацьстаяць ідэі уніфікацыі свету пад адзіным, чужым нашаму менталітэту ўзор або стандарт”.

Прэзідэнт перакананы, што ў краіне са стварэннем духоўнай, маральнай і культурнай асноў для жыцця будучых пакаленняў беларусаў таксама забяспечваецца нацыянальная бяспека і ўмацоўваецца суверэннітэт дзяржавы: “Вынік нашага цвёрдага, паслядоўнага палітычнага і сацыякультурнага выбару — пабудова моцнай суверэннай дзяржавы. У яе стварэнні ёсць заслуга ўсяго беларускага народа. Але асабліва роля належыць тым, хто прысвяціў сябе бескарысліваму служэнню сваёй Айчыне”.

Працавіты шчасце не праспіць

Незвычайны камплімент зрабіла нашай краіне на пачатку года французская газета Le Figaro. Яна ўключыла Беларусь у дваццатку турыстычных напрамкаў, якія падарожнікам варта будзе адкрыць у 2020 годзе. “Мы маглі б назваць яе “Спячая прыгажуня Еўропы”, — піша ў рамантычным стылі Le Figaro пра нашу краіну. Вядома ж, на фоне мінулага года велізарнага пажару ў Саборы Парыжскай Божай Маці, шматгаспадарчых пратэстных

акцыяў “жоўтых жылетаў”, што заклінулі Францыю, Беларусь з яе спакойным жыццём выглядае з далёкага Парыжу можа й так, як піша Le Figaro. Аднак тое зусім не азначае, што прыгажуня-краіна спіць. Варта прагнуцца заходнееўрапейскім турыстам, ды й не толькі ім, каб самім у тым пераканацца. Як паведамляе БелТА, залаты запас Беларусі за 2019 год вырас на адну тону, і цяпер ён складае 41,2 тоны. Але ж калі б спалі беларусы — ці багацела б краіна? У народзе на гэты конт кажуць: працавіты сваё шчасце не праспіць.

Падрыхтаваў Іван Ждановіч

ЮБІЛЕЙ

Брава, маэстра!

Юбілейны канцэрт кампазітара, даследчыка, публіцыста, музыканта-асветніка Яўгена Паплаўскага праходзіў пад знакам яшчэ двух адметных юбілейў пад дахам Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі

Невычарпальная жыццёвая энергія ў шматбакова адоранага Яўгена Паплаўскага, які нарадзіўся 20 верасня 1959 года на Гродзеншчыне, у мястэчку Поразава Свіслацкага раёна. Вось таму й юбілейная імпрэза з нагоды 60-годдзя маэстра, як кажуць, выйшла за звычайныя межы. Таму 19 лістапада ўвечары ў Мастацкім музеі канцэрт прысвячаўся адразу тром юбілеям: 80-годдзю музея, 60-годдзю кампазітара й 25-годдзю Польскага інстытута ў Мінску. Розныя былі выканаўцы. Гучалі творы не толькі Яўгена Паплаўскага, але й кампазітара, мас-

така Напалеона Орды (граў народнага артыста Беларусі Ігар Алоўнікаў).

Што ж, музыка — сапраўды той чуд, які дапамагае сцерці межы, што нібыта існуюць паміж рознымі жанрамі мастацтва: бо на самой справе яны вельмі ўмоўныя. І розныя краіны, народы дзякуючы музыцы — збліжаюцца. Музычная імпрэза, якую зладзіў Яўген Паплаўскі, — гэта як разважанне над ягонымі творчымі пошывамі, так і погляд у бязмежжа, пошукі ў свеце гармоній, прыгажосці, суладдзя. Зрэшты, што ж іх шукаць? Яны ёсць заўсёды! Толькі б нам іх навучыцца бачыць, адчуваць. А кампазітар — умее, і музыка яго напоўнена лірычнай экспрэсіяй, убірае ў сябе паэтычныя вобразы. Гэта ўвасоблены ў гуках свет пачуццяў і неабсяжны духоўны космас. А гучалі ў музеі камерна-інструментальныя, харавыя творы

Узнагарода Яўгену Паплаўскаму

маэстра — як прызнаны ўжо высокамастацкі ўзоры сучаснай музыкі, так і прэм’ерныя выкананні.

Ганаровым гасцем і дырыжорам на Свяце Мастацтваў быў рэктар Кракаўскай акадэміі музыкі, прафесар Станіслаў Краўчыньскі (Польшча). Саліравалі Аляксандра Іванова (альт), Алена Луферчык (альт), Элеанора Тумас (фартэпіяна). Спрычыніліся да свята Дзяржаўная акадэмічная Харавая капэла Беларусі імя Рыгора Шырмы (галоўны дырыжор Вольга Янум, хормайстар Дзмітры Хлявіч), Канцэртны хор Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М. Глінкі (мастацкі кіраўнік і дырыжор Аляксей Снітко), Камерны аркестр Беларускай дзяржаўнага музыкі (мастацкі кіраўнік Пётр Вандзілоўскі). Упрыгожвалі творчую прастору ў часе канцэрта карціны Язэпа Драздовіча “Прарок” і Пётры Сергіевіча “Партрэт ксяндза Станіслава Глякоўскага” (іх Яўген Паплаўскі падараваў Мастацкаму музею ў 1989 годзе), а таксама малонкі Напалеона Орды з фондаў музея.

Рыгор Гарэшка. Фота Аляксея Казнадзея.

Удзельнікі святочнай імпрэзы

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Таленты растуць у дабрыні

Сотні дзяцей з усёй Беларусі, якія займаюцца класічнай музыкай і вакалам, паўдзельнічалі ў другім Усебеларускім конкурсе “Музыка дзіцячай душы” для дзяцей-сірот, дзяцей з інваліднасцю. А ў Мінск, на гала-канцэрт, прыехалі яго пераможцы.

Зала, сцена Мінскай духоўнай акадэміі прымалі 13 таленавітых выканаўцаў 23 снежня. Імпрэзу перад Калядамі зладзіў Беларуска дзіцячы фонд, ініцыятыву дапамогі адораным дзецям падтрымліваюць кампанія Mastercard і ААТ “БПС-Сбербанк”. А каб не так хваляваліся госці, на адной сцэне з імі выступалі й старэйшыя музыканты, выканаўцы: выпускніца Венскай кансерваторыі, лаўрэатка міжнародных конкурсаў, скрыпачка й спявачка Юлія Лебядзенка, выкладчыца Акадэміі музыкі, канцэртмайстар, лаўрэат беларускіх і міжнароднага конкурсаў Святлана Стэфаненка, кіраўнік духоўнага фестывалю “Добровест”, кампазітар, паэт і выканаўца Вячаслаў Бабкоў, вакалістка, старшая выкладчыца Мінскага духоўнага вучылішча

Вольга Канахэнка. Вяла ж канцэрт артыстка Марына Грыцук.

Таленавітым дзецям выступіць у Мінску — яшчэ адзін стымул для творчага росту. Як вядома, сэрцы ў іх чулівыя, а жыццёвыя абставіны гэтых юных артыстаў вымагаюць ад іх яшчэ і ўмення пераадоўваць невялікія цяжкасці. Ды, як кажуць мудрыя, няхай дабраслаўлены будучы ўсе тыя цяжкасці: бо дзякуючы ім, у пераадоленні саміх сябе ў тым ліку, і развіваемся мы ў гэтым свеце. Асвойваем інструмент цела — каб пры ягонай дапамозе падрасцала, большала душа. Падтрымка ж, падказка дасведчаных майстроў на гэтым шляху вельмі патрэбная. “Скажам, Юлія Лебядзенка нават звязіла юную мінчанку Мар’яну Бабіч у Вену на музычны форум, і напярэдадні гала-канцэрта

з ёй папрацавала, — удакладніла Юлія Капцэвіч, каардынатар праектаў БДФ. — Яны дуэтам слявалі “Авэ Марыя” Дж. Качыні, канцэртмайстрам была Святлана Стэфаненка. Выступаць з прафесіяналамі — важны крок на шляху ў творчасць для Мар’яны”. І навагоднія падарункі для ўсіх удзельнікаў гала-канцэрта яго арганізатары падрыхтавалі. Ад іх жа ўладальнікі Гран-пры й першых месцаў конкурсу атрымалі яшчэ імяныя стыпендыі. Сюрпрызы-падарункі для юных артыстак падрыхтавала кампанія Cosmico. А прадоўжылася перадакаляднае свята экскурсіяй у Музей займальных навук “Экспірыментаў”.

Конкурс “Музыка дзіцячай душы” — толькі частка добрачыннай праграмы “Юныя таленты”. Беларуска дзіцячы фонд

вялікую ўвагу надае таленавітым дзецям з ліку сірот, дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, дзяцей з інваліднасцю. Дапамагае ім, даючы адукацыйную падтрымку, ладзячы канцэрты, выставы, конкурсы. Набываюцца музінструменты, абсталяванне, прылады, канцэртныя касцюмы, праводзяцца творчыя семінары, уручаюцца стыпендыі. У атмасферы такой дабрыні таленты, заўважана, лепш растуць і развіваюцца. Сумеснымі намаганнямі БДФ, прадстаўніцтва Mastercard у Беларусі ды ААТ “БПС-Сбербанк” летась праведзены Усебеларускі мастацкі конкурс “Свет маімі вачыма” й выстава ў Нацыянальным гістарычным музеі, фотавыстава “Пачатак дзвюх дарог” ды конкурс і канцэрт “Музыка дзіцячай душы”. “Сярод дзяцей-сірот, дзяцей з інвалід-

Юлія Лебядзенка і Мар’яна Бабіч

насцю ёсць надзвычай таленавітыя хлопчыкі й дзяўчынкі, — адзначае Юлія Капцэвіч. — Бывае ў свеце, што для кагосьці сцэна — гэта проста багатая забаўка. Для іх жа творчасць прыадкрывае дарогу ў вялікі свет, дапамагае адладжваць зносіны з аднагодкамі, аднадумцамі. Прыродныя здольнасці, плюс характар, працавітасць, вера ў свае сілы — усё гэта разам, бывае, творыць цуды. Дзеці “прарываюцца” ў новую жыццёвую рэальнасць, жывуць поўным, насычаным яркімі падзеямі жыццём”.

Іван Іванаў

РАЗАМ

Калядныя спевы ў Зорным гарадку

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Калядныя традыцыі, а таксама іх розныя варыяцыі (семежаўскія “Цары”, давід-гарадоцкія “Конікі”...) жывуць і па гэты час у вёсках, аграгарадках, мястэчках Беларусі — не толькі ўзнаўляюцца ў сцэнічным фармаце “для паказу” самадзейнымі артыстамі на розных пляцоўках. Яшчэ ёсць у фотападарбцы кадры з уручэння адной з дзяўчат Зорнага гарадка пашпарта грамадзянкі Расіі — з удзелам Пятра Клімука, Васіля Чэрніка, Сяргея Кандыбовіча. Мяркуючы па ўсім, у тае дзяўчыны ёсць нейкія павязі з Беларуссю. Таму спадзяемся, што пра тое напішуць нам арганізатары Дзён беларускай культуры ў Зорным гарадку, а мы — наведваем чытачам падрабязнасці. — Рэд.)

Святочны канцэрт у Зорным гарадку вялі народная артыстка Расіі Ірына Ягорава-Каўрыга і дырэктар Дома касманаўтаў (на сцэне якога й адбывалася дзея) Андрэй Крываносаў. (Ірына Юр’еўна была жонкай вядомага беларуса Масквы Францішка Каўрыгі, які памёр у 2016 годзе й пахаваны на Маскоўскіх могілках у Мінску. — Рэд.). Вядучыя віталі на свяце беларускай культуры яго ўдзельнікаў — самадзейных артыстаў з Мінска, Брэсцкай вобласці, расійскіх беларусаў з Яраслаўля, Масквы, Уладзіміра, Зорнага гарадка. Тым часам на экране над

Узорны ансамбль “Святкі” на сцэне Дома касманаўтаў у Зорным гарадку

сцэнай на фоне цудоўных беларускіх краявідаў — азёры, палі, лясы... — ляцеў белы бусел: як сімвал Бацькаўшчыны. Гэтая яна, Зямля Бацькоў, кліча-прыцягвае беларусаў па ўсім свеце — нібы “трава ля дома” касманаўтаў у іх арбітальных вандроўках. Забываючы наперад, скажу: і на сцэне Дома касманаўтаў гурты ўсе ў святочным карагодзе стварылі цудоўны, высакародны, вельмі прывабны музычна-песенна-танцавальны вобраз роднай Беларусі. А гучалі на свяце песні як беларускія, так і рускія, украінскія — для нас яны ж таксама не чужыя!

Цёплымі словамі віталі ганаровых гасцей, артыстаў, гле-

дачоў Пётр Клімук, Аляксандр Дарковіч, Васіль Чэрнік, Сяргей Кандыбовіч. Кожны з іх нявала паспрыяў таму, каб свята беларускае ў Падмаскоўі адбылося. Прысвячаліся ж Дні беларускай культуры ў Зорным гарадку 46-й гадавіне з часу першага палёту ў космас нашага знакамітага земляка Пятра Клімука. Дарэчы, у жніўні 2019-га быў падпісаны Дагавор аб пабрацімстве Зорнага гарадка й Брэсцкага раёна (адтуль, з вёскі Камароўкі, родам Пётр Ільч). Апладысментамі сустрэла вестку аб пабрацімстве зала.

Артысты з танцавальнай студыі “Ракета” (кіраўніца Ган-

на Кузьменка) Зорнага гарадка паказалі цудоўную кампазіцыю “Як на Івана ды на Купала”, затым выйшаў на сцэну гурт з Падмаскоўя “Космические казаки” (кіраўніца Марына Дудчанка-Белабародава). І вось ужо ансамбль беларускай песні “Крыніца” (кіраўніца Святлана Пласцініна) з Яраслаўля радуе глядачоў.

Дзівосна-чароўны дух Каляднае пары адразу напоўніў падмаскоўную залу, калі ў цудоўных строях выйшлі на сцэну артысткі ўзорнага ансамбля “Святкі” (кіраўніца Марына Рудкоўская, гурт працуе пры мінскім Палацы дзяцей і мола-

дзі “Золак”). Юныя мінчане паказалі вакальна-танцавальную кампазіцыю “Каляда”. За імі — зноў “Ракета”, і ўрэшце выйшлі мы з артыстамі з Давыд-Гарадка. Палескія найгрышы, песні, танцавальныя нумары з бубнам прыйшліся даспадобы глядачам, і моцныя апладысменты былі таму сведчаннем.

Пасля канцэрта мы разам з мясцовымі дзецьмі, супрацоўнікамі гарадка й касманаўтамі наведвалі Музей касмічных палётаў, нават мелі магчымасць прэмераць некаторую “касмичную” вопратку. Ладзілася ў Доме касманаўтаў выстава-кірмаш беларускіх тавараў, можна было пабачыць вырабы рамеснікаў з Беларусі. Дэманстраваліся экспазіцыі “Тканая вяскелка Ніны Кунцэвіч”, выстава дзіцячых малюнкаў “Я малюю Беларусь”.

Ужо цягнулася, калі развіталіся мы з гаспадарамі, расійскімі беларусамі. Былі цёплыя абдымкі, запрашэнні ў госці — да нас, у Беларусь. Помніцца мне, як пад песню “Дранікі-бульбянікі” Пётр Клімук пачаў прытанцоўваць і паабяцаў землякам: улетку, як будзе наведваць Бацькаўшчыну, то загляне абавязкова і ў палескі Давыд-Гарадок.

Мікола Котаў, удзельнік Дзён беларускай культуры, фалькларыст.

Фота з архіва ФНКА “Беларусы Расіі”.

Артысты з Давыд-Гарадка з землякамі-героямі

Ад рэдакцыі. Прынёс Мікола Конанавіч свой рукапісны тэкст нам — і яшчэ раскажаў крыху аб працягу “гастроляў”. Пасля імпрэзы ў Зорным гарадку яго й салістку гурта “Прамень” Ніну Комік запрасілі выступіць у падмаскоўны Краснагорск. Там быў своеасаблівы працяг Дзён беларускай культуры. “Са спадарыняй Нінай мы падрыхтавалі вакальна-танцавальную кампазіцыю “Нашы сэрцы з вамі”, — адкрыліся падрабязнасці. — Выступалі прама на вуліцы, на сцэне пры ёлцы. Нам акампанаваў музыка, як кажуць, ад Бога, українец з Падмаскоўя Уладзімір Федарэнка. Толькі з гадзіну было сумеснай рэпетыцыі — а ён зайграў нашы мелодыі, ды яшчэ й прытанцоўваў потым гарэзліва “Лявоніху” разам са мной. Дарэчы, рэжысёрам на свяце быў вядомы балетмайстар, народны артыст Расіі, душэўны чалавек Гедымінас Таранда”.

Магчам, і ў Гедымінаса ёсць беларускія родавыя карані: прозвішча яго на Беларусі сустракаецца, у прыватнасці, у Ляхавіцкім раёне. Яшчэ Мікола Конанавіч раскажаў, што глядачы ў Краснагорску віталі беларусаў апладысментамі, потым авачыямі праводзілі: “А калі мы зноў спявалі напрыканцы “Прыязджайце да нас у Беларусь”, то чуваць былі воклічы “Прыедзем, прыедзем!” з усіх бакоў”. Баяніст-віртуоз Уладзімір, як аказалася, ехаў спецыяльна з іншага горада, каб дапамагчы гожа выступіць беларусам, да таго ж смачнымі аладкамі Ніну з Міколам пачаставаў. Адно слова: сябар!

З РЕДАКЦЫЙНАЙ ПОШТЫ

Пяць медалёў для землякоў

На V з'ездзе Усеўкраінскага саюза беларусаў шэраг актывістаў дзяспары адзначаны дзяржаўнымі ўзнагародамі Беларусі

Пра тое, што ў Кіеве прайдзе V з'езд Усеўкраінскага саюза беларусаў, пісала нам напярэдадні падзеі Таццяна Дзяменнікава, сяброўка газеты з Мікалаева. Яе ж бачым на фотаздымках і ў прэзідыуме: сярод вядомых ва Украіне беларусаў. Радуе, што словазлучэнне "Голас Радзімы" (назва суполкі, якую Таццяна ў Мікалаеве ўзначальвае) прагучала-такі ва Украінскай гандлёва-прамысловай палатце.

Звярнуцца да тэмы з'езда падштурхнула нас і Галіна Варажбіт, кіраўніца Беларускага нацыянальна-культурнага таварыства "Сябры" з Чарнігава. Нядаўна мы атрымалі ад яе інфармацыю, фотаздымкі па электроннай пошце. Сярод файлаў — і копія матэрыялаў з сайта Амбулсады Беларусі ва Украіне: пра ўдзел Амбулсара Ігара Сокала ў якасці ганаровага гасця 22 лістапада ў рабоце з'езда. Ён зачытваў прывітальнае пасланне Міністра замежных спраў Беларусі Уладзіміра Макея ўдзельнікам форуму. Дэлегатамі ж яго былі кіраўнікі, актывісты арганізацый беларускай дзяспары з 11 абласцей і горада Кіева. Пра з'езд, праўда, на сайце — вельмі каратка: "разгледжаны вынікі працы Усеўкраінскага саюза беларусаў і рэгіянальных дзяспаральных арганізацый, абмеркаваны праблемныя пытанні і планы на будучыню". І што старшынёй УСБ на чарговы трохгадовы тэрмін пераабраны Пётр Лайшаў. Вось і ўсё...

Крыху больш — пра ўзнагароды актывістам дзяспары. Паведамляецца: сёлета рашэннем Міністра замежных спраў Беларусі ўзнагароджаны юбілейным медалём "100 год дыпламатычнай службе Беларусі" згаданыя вышэй Пётр Лайшаў, Таццяна Дзяменнікава і Галіна

Варажбіт, кіраўніца Беларускай грамады Львоўскай вобласці Тамара Казак і ганаровы консул Беларусі ў Львове Ігар Драцяк. Медаль, чытаем на сайце, зацверджаны Указам Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка ад 16 кастрычніка 2018 г. № 412 і ўручаецца за значны ўнёсак у развіццё і ўдасканаленне знешнепалітычнай і знешнеэканамічнай дзейнасці Беларусі, прадстаўленне й абарону за мяжой правоў ды інтарэсаў Беларусі, яе грамадзян і юрыдычных асоб. Пётр Лайшаў атрымаў медаль у Мінску (калі ўдзельнічаў у пасяджэнні Кансультацыйнага савета пры МЗС), некаторыя ўзнагароды ўручаў Ігар Сокал у часе візітаў у рэгіёны Украіны (пра візіт у Мікалаев і мы летась пісалі). А Галіне Варажбіт Амбулсатар уручыў юбілейны медаль якраз на з'ездзе.

За значны ўнёсак у развіццё беларуска-ўкраінскіх культурна-гуманітарных сувязяў Ганаровымі знакамі Амбулсаты Беларусі ва Украіне "За дружбу і супрацоўніцтва" Ігар Сокал ўзнагародзіў старшыню Украінскай гандлёва-прамысловай палаты Генадзя Чыжыкава (мы дасылалі супляменніку свае пытанні, каб больш даведацца пра ягоны беларускі радавод...) і старшыню Украінска-беларускага культурна-адукацыйнага таварыства "Сузір'я" з Мелітопаля Нагаллю Бярнагу. Старшыня Адэскай абласной грамадскай арганізацыі "Нацыянальна-культурнае аб'яднанне грамадзян "Беларусь" Фёдар Кавалевіч ушанаваны Ганаровай граматай Амбулсаты: за актыўны ўдзел у захаванні і пашырэнні беларускіх нацыянальных традыцый, асабісты ўнёсак у культурнае жыццё беларускай дзяспары ва Украіне.

Шмат віншаванняў атрымала Галіна Варажбіт — вось і звяр-

нулася ў рэдакцыю, каб падзякаваць са старонак газеты ўсім, хто высока цэніць працу суполкі ў Чарнігаве, радуецца за поспехі самой кіраўніцы. "Прыемна было атрымаць гэты медаль, — чытаем у пісьме. — Я ведала, што ўзнагароду ўжо ўручалі іншым актывістам дзяспары — і газета "Голас Радзімы" пра тое пісала. Думала: мы крыху не дацягва-

Тамару Дзміцерку, Ніну Камінскую, Анатоля Варажбіта, Алену Беляванцаву, Валянціну Пікуль, Валянціну Рагуліну, Таццяну Ніпорку, Надзею Лабянок, Надзею Масквічову, Яўгена ды Аксану Ордаў і многіх іншых. Гэты медаль і ваш, дарагія мае сябры! Сардэчны дзякуй усім ад мяне. Здароўя нам — на доўгія гады!"

На з'ездзе Усеўкраінскага саюза беларусаў у Кіеве

ем да яе. Але калі ўручыў мне медаль Амбулсатар Ігар Сокал, то прыемна было ўдвая. І яшчэ прыемна нечаканасць: мае сябры, актывісты іншых беларускіх суполак з розных краін тэлефанавалі, пісалі ў вайберы, што мы сапраўды годныя такой ўзнагароды. А гэта ж вельмі прыемна!"

Галіна яшчэ нагадвае, што суполка "Сябры" амаль 20 гадоў "вядзе работу па захаванні беларускай культуры ў Чарнігаве. Мы выступаем на розных пляцоўках, у класах і аўдыторыях з беларускімі песнямі й танцамі, рыхтуем выставы выяўленчага мастацтва, робім нашы падворкі на фэстах, гатуем беларускія стравы ды частуем імі гасцей, выступаем на радыё, тэлебачанні, удзельнічаем у прэзентацыях кніг і многіх іншых імпрэзах. І ўсё гэта — дзякуючы нашаму актыву. З удзячнасцю згадваю

Віншуем і мы актывістаў дзяспары ва Украіне, дзейнасць якіх цэніць Бацькаўшчына. Маём надзею, што ўслед за Мікалаевам, Прылукамі, Чарнігавам ды Львовам творчыя сувязі з рэдакцыяй наладзяць яшчэ як мінімум беларусы з 8 абласцей ды сталіцы братняй Украіны (бяром за аснову з'ездаўскую статыстыку...), дзе падаюць прыкметы жыцця беларускія суполкі. Якіх, праўда, з Беларусі пакуль не відаць...

З дасланых Галінай Варажбіт у рэдакцыю матэрыялаў вынікае, што летась 12 ліпеня ў Чарнігаве прайшла ўрачыстасць з нагоды 75-годдзя Вызвалення Беларусі. На яе запрасілі ветэранаў, якія ў гады вайны вызвалілі Беларусь ад гітлераўцаў. Юбілейныя медалі ўручаў ветэранам першы сакратар Амбулсаты Андрэй Губкін, а суполка

ка "Сябры" зладзіла для ўсіх святочны канцэрт.

А 8 лістапада "Сябры" правялі Урок беларускай культуры ў 4 класе 1-й школы г. Чарнігава. Паказалі фільм пра Беларусь, зладзілі конкурс "Што я ведаю пра суседнюю краіну?", па выніках якога ўручылі прызы. Прычым найактыўнаму ўдзельніку конкурсу падарылі нумар газеты "Голас Радзімы". (Ого! Спадзяемся, юны знаўца Беларусі напіша нам у рэдакцыю: у кожным нумары ёсць кантакты. Будзем сябраваць!) Яшчэ на ўроку, паведамляе Галіна Варажбіт, сябры суполкі чыталі вершы на беларускай мове, спявалі дзеткам беларускія песні. Так што ўсім было вельмі цікава.

І на заканчэнне. Сёлета газета "Голас Радзімы" адзначае 65-годдзе. Беларуская дзяржава фінансуе выданне для суайчыннікаў за мяжой, і тым дае ўнікальную магчымасць ім абменьвацца досведам працы, жыць з Бацькаўшчынай у суладдзі. У актыўныя ў супрацы з рэдакцыяй суполкі па пошце бясплатна дасылаюцца друкаваныя, высокакасныя нумары газеты. Карысць ад такіх кантактаў — узаемная. Мы цнім кожны зварот у рэдакцыю, аніводзін без адказу не пакідаем, рыхтуем публікацыі часам, як кажучы, з набору эмоцый. Асабліва ўвага — да тэкстаў няштатных аўтараў з замежжа. Будзем разам! Такая супраца ўмацоўвае, пашырае Беларускі Мацярык, які не можаць падзяліць, раздрабіць ні дзяржаўныя межы, ні адлегласці. Бо Беларусь — гэта ж і беларусы: па ўсім свеце, нават з прыхаваным Голасам Радзімы ў душы. Толькі гукніце, супляменнікі-суродзіцы, і Бацькаўшчына вас пацуче.

Іван Ждановіч

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Не згубімся ў часе і прасторы

У кнізе "Белорусы Львовщины", якая нядаўна прэзентавалася ў Беларускай грамадзе Львоўскай вобласці, адлюстраваны моцныя сувязі супляменнікаў ва Украіне з гістарычнай Бацькаўшчынай

Больш за 25 гадоў дзейнічае ў прыгожым украінскім горадзе беларуская суполка. Паядналися ў Беларускай грамадзе Львоўскай вобласці тыя супляменнікі, хто жадае падтрымліваць сувязі з Бацькаўшчынай, каму важна і цікава больш ведаць пра сучаснае жыццё ў Беларусі. Мы зберагаем памяць пра традыцыі продкаў, імкнемся прыўносіць іх у свой сучасны побыт. А ў часе тэматычных сустрэч дзелімся тым, што даведліся пра Беларусь з розных крыніц, уражаннямі ад паездак на Бацькаўшчыну.

Беларускі асяродак у Львове — цікавы феномен культурна-асветніцкай дзейнасці. Вось і ўзнікла ў актывістаў суполкі жаданне ў кнізе адлюстраваць свае найбольш важныя грамадскія справы, стварыць своеасаблівы летапіс беларускага жыцця ў Львове, дадаўшы і асабістыя ма-

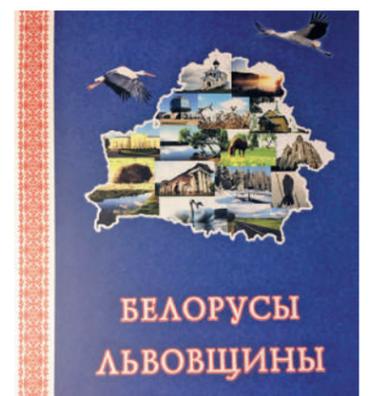
Сяргей Кулікоў

тэрыялы, партреты, жыццёвыя гісторыі львоўскіх беларусаў. На жаль, многіх з тых, хто спрычыніў у Львове да працы на карысць Бацькаўшчыны, ужо няма сярод нас: адышлі ў Вечнасць. Некаторыя нашы сябры вярнуліся жыць у Беларусь. Тыя ж, хто пераняў аддае сябе любімай грамадскай працы, пагадзіліся: кнігу рабіць варта! Каб зладзіць своеасаблівы масток паміж пакаленнямі, надаць дадатковы стимул дзейнасці суполкі. Бо што хаваць: па зразумелых прычынах (падабенства мовы, традыцый, географічная блізкасць) даволі хутка асімілююцца маладыя людзі ва ўкраінскае грамадства — і назавуць сябе сваімі "беларускі код". І ўжо не могуць пранікнуцца той жа любоўю да зямлі продкаў, якую мы, старэйшыя, маем у сваіх сэрцах.

Кнігу пісалі ўсе разам пад дэвізам "памятнае з перажытага". Я

складала, падбірала матэрыялы, іх рэдагавалі Вячаслаў Баровіч і патрыярх суполкі Сяргей Уладзіміравіч Кулікоў. Фотаздымкі Святланы Мярзловай. Атрымалася ў выніку 170 старонак.

Спачатку мы прэзентавалі кнігу актывістам беларускіх суполак Украіны ў Кіеве, атрымалі пазітыўныя водгукі. Потым і ў Львове была вечарына-прэзентацыя — разам з аповедам пра знакамітага земляка-фізіка, лаўрэата Нобелеўскай прэміі Жарэса Алфёрава ды пра беларускі лён, адпаведную прамысловасць. Дарэчы, і выступіў танцавальны гурт "Лянок" — у новым складзе, з дэбютнымі нумарамі. Дзеткі выконвалі беларускія танцы, і мы таму вельмі рады. Потым Сяргей Кулікоў, які шмат гадоў ўзначальваў суполку, распавёў пра стварэнне кнігі. Уступны артыкул яе пападзены на ўкраінскай мове, ёсць блок на беларускай. А

тэксты пра нашу гісторыю, выдатных людзей падалі па-руску: больш людзей зразумее. Ёсць у кнізе аповед пра Беларускаю грамаду Львоўскай вобласці ад часу яе стварэння, далей пададзены партреты яе актывістаў: і ранейшых, і цяперашніх. Усе, хто прыйшоў на імпрэзу, прынялі з удзячнасцю доўгачаканы "сувенір" у дар. Будзем больш ведаць адзін пра аднаго, не згубімся ў прасторы і часе...

Тамара Казак, кіраўніца Беларускай грамады Львоўскай вобласці

...І шчасця ў жыцці сямейным

Працяг аповеда пра беларускую сям'ю Падкарытавых з прадмесця Цюмені, якая не згубілася на сібірскіх прасторах і ўдалечыні ад бацькаўшчыны зберагае традыцыі продкаў

(Заканчэнне. Пачатак у № за 26.12.2019 г.)

Як няма традыцый, то няма й сям'і

Пераемнасць звычайна папярэднікаў, іх ладу жыцця, асаблівасцяў побыту — вельмі важны складнік для адладжвання гарманічных адносін у сям'і. Бо якраз на такіх “дробязях”, як на своеасаблівым каркасе, шмат усяго трымаецца. Дастань іх, перастань падтрымліваць — і распаўзецца, разваліцца сям'я, нібы снежная хатка ў пару веснаву.

У сям'і Стаса і Надзеі Падкарытавых заўсёды прытрымліваюцца ўстаноўленых раней правілаў, шануюць мноства традыцый. Найлюбімья — гэта, згадвае Надзея, абліванне гэта з вёдраў (ды не ў доме — у двары!) на Вадохрышча (19 студзеня), абрад Гуканне вясны, Вялікдзень (Уваскрасенне Хрыстова) з ранішнім абрадам абмывання Вялікодным яечкам. Важныя этапы жыцця сям'і ў гадавым земляробчым цыкле — гэта пачатак пасяўной увесну, восеньскія Дажынкi, потым — Багач, пазней — Дзяды. Усе гэтыя традыцыі перадаліся ў родзе — праз Марыю ды Мікалая Піскуноў, бацькоў Надзеі — ад продкаў. Акрамя таго, Падкарытавы захопляюцца пляценнем з лавы, прычым гэтае майстэрства перадаецца з пакалення ў пакаленне. Такія “дзедаўскія традыцыі” сям'я шануе асабліва.

Адзначаецца штогод 8 ліпеня Дзень сям'і, любові й вернасці. Любяць яшчэ бацькі з дзецьмі, а таксама са старэйшымі прадстаўнікамі роду рабіць восеньскі паход па ваколiцах: каб паслухаць пошум апалай лістоты, зрабіць “салют” з рознакаляровага лісця, нешта й сабраць для ўпрыгажэння інтэр'ера. Да таго ж сям'я Падкарытавых і сацыяльна вельмі актыўная: усе ўдзельнічаюць, напрыклад, у тых імпрэзах, якія ладзіць Цюменская абласная грамадская арганізацыя беларусаў “Нацыянальна-культурнае аб'яднанне «Аўтаномія Беларусь»”: таму што мама Надзеі — Марыя

выступаюць тры пакаленні роду Піскуноў-Падкарытавых. У Пляханаве яны сёння — галоўны культмасавы сектар. Магчыма, прыёмным дзецям гэта ўсё на першым часе здавалася нечым “дзікім”. Спачатку прыглядаліся да старэйшых, а потым — і самі ўцягнуліся ў такое спеўна-культурнае жыццё. Бацькоў радуе, што й Мікіта з Антошкам далучаны ў “карагод творчасці”, пазнаюць такім чынам свет, “прамацаваюць” яго. Антошка ўжо нават выходзіць на сцэну!

Згаданы раней Вялікодны рытуал — умыванне Вялікодным яечкам з прагаворанне чароўных слоў — перайшоў у сям'ю ад спадарыні Марыі. Дзецям ён вельмі падабаецца. А 10 гадоў таму з'явіўся сучасны рытуал: купання ў Дзень Ваенна-Марскога Флоту (28 ліпеня), прычым у любое надвор'е — пад дэвізам “За ВМФ!”. Без святаў Падкарытавы ну ніяк

Бацька з малодшым сынам

не могуць абыходзіцца. Шмат незабыўных эмоцый даюць усім пастаянныя падарожжы на аўто з прычэпам, у часе якіх усе жывуць у намёце, вараць паходную кашу на вогнішчы, спяваюць ля яго, ладзяць розныя гульні.

Адна з найважнейшых традыцый сям'і Падкарытавых — пастаяннае паднаўленне свайго радаводу. Неяк у камандзіроўцы Надзея купіла прыгожую кнігу з залатым цiсненнем, з чыстымі старонкамі: каб запісаць у яе звесткі пра свой род. Кнігу падарылі бацькам, і Марыя Іосіфаўна пачала запісаць туды свае ўспаміны, потым усе разам збірлі, прымацоўвалі фотаздымкі

Марыя і Мікалай Піскуны на фоне родавага Дрэва Жыцця

жам таксама ў ім паўдзельнічалі. Разам з дзецьмі змайстравалі сваё родавае дрэва Жыцця — у выглядзе дывана. Цяпер дыван той упрыгожвае родавы маёнтак, гэта прадмет гонару сям'і Падкарытавых.

Чым адметнае гэтае дрэва Жыцця? “Нам пашчасціла сабраць каштоўную інфармацыю пра сваю сям'ю па ўсім храналагічным ладу, — распавядае Надзея. — Бог дапамагаў, пэўна, гэты летапіс напісаць, слоўца да слоўца ў тэксты складваць. Як збіраецца такое рабіць, то, здаецца, усё вельмі складана будзе, але толькі ступіў першыя крокі — усё лёгка так атрымліваецца. Ці можа гэта ў нас толькі так? Цяпер мы плануем капнуць яшчэ глыбей: паехаць у Беларусь, у архівах пашукаць больш інфармацыі пра нашых продкаў. Хацелася б і лінію падрабязна прывесці ў часе больш падрабязна. Сіл пакуль на ўсё хапае: Бог дапамагае. А вось часу — не заўсёды. Хочацца больш паспяваць зрабіць, больш надаваць часу маляванню, вышыўцы, вязанню, лозапляценню...”

Носьбіты беларускай культуры — лепшыя ва Усерасійскім конкурсе

Зберагаць традыцыі продкаў у іншым культурным асяродку — няпростая справа. Ды, як сведчыць досвед сям'і Падкарытавых, цалкам рэальная. Прычым такая фішка, як кажа моладзь, рабіць носьбітаў беларускай культуры запатрабаванымі ў расійскім соцыуме. Безумоўна, выбудаваная на “беларускім культурным каркасе” мадэль шматдзетнай сям'і некаму падасца “несучаснай”, аднак — не спяшайцеся з такімі высновамі. Лепш удумліва пастаўцеся да фактаў. А яны такія. Спачатку сям'я Падкарытавых выйшла пераможцай у гарадскім конкурсе, потым — у рэгіянальным. Не падумайце, што ўсё так лёгка далосся, але ж — менавіта “беларуская сямейная мадэль” урэшце перамагла ў Цюменскім рэгіёне!

А 29–31 кастрычніка мінулага года 85 сям'яў-пераможцаў з 85 рэгіёнаў Расіі былі ў Маскве: там іх узнагароджвалі. Сустрэлі й цюменскіх Падкарытавых у аэрапорце, размясцілі ў гасцініцы, паднеслі ўсім падарункі. Розныя сям'і мелі магчымасць

пазнаёміцца, нейкім досведам абмяняцца. У выніку адбору нумароў для агульнага канцэрта песня “Спадчыны” была прызнана лепшаю! Спявалі яе ўсе Падкарытавы ў беларускіх нацыянальных строях. Праграму вялі вядомыя вядучыя-артысты Аляксандр Алешка ды Ілона Бранявіцкая. Сям'і паказалі свае таленты ў танцавальным, спартыўным, фальклорным, эстрадным жанрах. Для іх ладзілі экскурсію па Маскве-рацэ, Ізмайлаўскім крамлі, аўтобусную аглядную па горадзе. Быў і майстар-клас у ганчарнай майстэрні, і па вырабе пернікаў.

Сям'я Падкарытавых у аэрапорце Дамадзедава

Узнагароджвалі пераможцаў у Крамлёўскім палацы. “Нашаму захопленню не было межаў, атмосфера дабрны і любові панавала ўсюды! — не хавае эмоцый Надзея. — Было прыемна ўсведамляць: мы — у самай вялікай зале з 5000 глядацкіх месцаў! Намінацыя “Шматдзетныя сям'і” была самай шматлюднай: больш за 200 чалавек выйшлі на сцэну. І кожную сям'ю ўзнагародзілі дыпламам пераможцы Усерасійскага конкурсу “Сям'я года 2019”, уручалі кнігу — на яе старонках упісаны й нашы імёны. Мурашкі па скуры ад усведамлення таго, што й наша сям'я Падкарытавых трапіла ў кнігу! Бо разам з нашым прозвішчам патрапілі ў яе таксама й нашы бацькі, дзяды-прадзеды... Нашы ўсе, дзякуючы каму мы жывём і творым. І вядома ж, тыя, хто дапамагаў нам стаць самымі лепшымі: настаўнікі, сябры, аднакласнікі, куратары, спецыялісты рэгіянальна-рэабілітацыйнага цэнтра “Семья”, дэпартамента сацыяльнай аба-

роны Цюменскай вобласці, усе-ўсе-ўсе, хто быў побач з намі, хто дакрануўся да гісторыі нашай сям'і, гартаючы наша партфоліа, заяўку, хто разглядаў нашы фотаздымкі, ствараў рэпартажы пра нас”.

Святочны канцэрт з удзелам зорак эстрады дадаў радасці, шчаслівых імгненняў у атмасферу вечара. Было зачытана й віншаванне ад Прэзідэнта Уладзіміра Пуціна пераможцам Усерасійскага конкурсу “Сям'я года 2019”, што таксама стала прыемнай нечаканасцю для ўсіх.

Што ні сям'я — то свае “рэцэпты шчасця”. Хацелася Надзеі даведацца пра сакрэты гарманічнага жыцця кожнай сям'і, бо ва ўсіх яны розныя. Прыляцеўшы дадому, цюменцы ўжо раніцай на электроннай пошце выявілі пісьмы ад некалькіх сям'яў, з якімі паспелі пазнаёміцца ды абмяняцца кантактамі для сувязі. Надзея ж адразу вырашыла стварыць групу ў сацсетках, каб даць магчымасць віртуальна пайднаць усе тыя 85 сям'яў. Магчыма, тытул “Сям'я года 2019” для многіх сям'яў стане кірункам, у якім варта рухацца, пляцоўкай для новых дасягненняў. “Ведаю толькі адно: жыццё падзяляла-

ся на дзве часткі — да і пасля, — разважае Надзея. — І цяпер важна зразумець, у чым прызначэнне нашай сям'і, у чым задача? Бо калі мы сталі пераможцамі ў такім конкурсе, то гэта сведчыць: а штосьці ж правільна рабілі, няблага выхоўвалі сваіх дзяцей, правільна ўспрынялі ды развілі тое, што заклалі ў нас нашы бацькі, дзяды-прадзеды. Я ганаруся тым, што, маючы беларускія родавыя карані, больш за 30 гадоў жывучы ў Расіі, магу прыўнесці ў гэтае расійскае жыццё й частінку сваёй любові да Бацькаўшчыны. Магу, ведаючы й расійскую культуру, спяваючы песні на роднай мове, дзецям яе перадаваць. Магу расказаць аб прыгажосці Беларусі ў Сібіры, зберагаць традыцыі, што засвоіла ад мамы, ад бабуляў, якія гадавалі й выхоўвалі мяне менавіта на беларускіх традыцыях і звычаях. Дзякуй і майму мужу, і дзецям. Мы цяпер — шчаслівыя!”

Падрыхтавала
Галіна Германова

Сям'і Піскуноў і Падкарытавых на свяце Гуканне Вясны. 2019 г.

Іосіфаўна Піскун — яе ўзначальвае. Усе-ўсе ўваходзяць у склад сямейнага ансамбля беларускай песні “Спадчына”. Нарадзіўся гурт яшчэ ў Лангепасе, пачынаўся з дуэта Марыі ды Мікалая, а спявалі яны, згадваюць, на канцэрце ў беларускай тамтэйшай грамадзе, прычым пад бурныя авацы. Цяпер жа ў “Спадчыне”

розных гадоў. А калі ў Лангепасе ладзіўся некалькі сямейны конкурс, то якраз гэтая радаводная кніга дапамагла Марыі Піскун заняць першае месца. Пасля таго Надзея ўсвадоміла, што й ёй таксама трэба пачынаць пісаць кнігу — ужо сваёй сям'і. А калі быў абвешчаны ў Расіі чарговы сямейны конкурс, то яны з му-

СЦЕЖКАМІ ПАМЯЦІ

Сведчаць тыя, што выжылі

Дочкі рэпрэсаванага пісьменніка Андрэя Мрыя выдалі кнігу ўспамінаў

200-старонкавае выданне “Незримо рядом. Памяти Андрэя Мрыя и Василя Шашалевича” выйшла летась у Санкт-петэбургскім выдавецтве “Гіоль”. Даслала кнігу ў рэдакцыю з Петразаводска Наталля Прушынская. Дзве аўтаркі: Н. А. Прушынская ды О. А. Рюхина. Недасведчанаму чытачу іх крэўную роднасць з Андрэем Мрыем (Андрэем Шашалевічам) выдае ж толькі ініцыял А. Спдарыні Аксана й Наталля абедзве — Андрэеўны. Яны цудам ацалелі ў жорсткім свеце й часе, дзе згінулі два браты-пісьменнікі Шашалевічы. І напісалі пра тое, што перажылі, маючы бацькам “ворага народа”.

Сталыя чытачы “Голасу Радзімы”, пэўна, памятаюць нашы публікацыі, што прыадкрывалі старонкі сямейнай драмы Шашалевічаў: “Тонкія ніткі ўспамінаў” (26. 09. 2013), “Белья ночы, доўгія дні” (3.10.2013), “Негаўскі бераг дзяцінства” (20.02.2014) ды іншыя. У тэксце “Андрэй Мрый з Доўгавіч” (10.12.2014) сцвярджалася, што вядомы пісьменнік, аўтар рамана “Запіскі Самсона Самасуя”, нарадзіўся ў вёсцы, якая цяпер знаходзіцца ў Мсціслаўскім раёне. Наталля Андрэеўна зра-

біла запыт у архіў КДБ Беларусі, атрымала дзве фотакопіі з асабістай справы № 10194-С. Гэта — анкета арыштаванага Андрэя Шашалевіча, яе бацькі. На фотакопіях у радку “откуда происходит” напісана: “Губ. Могилевская... вол. Долговичская... уезд Чериковский... село Долговичи”. Цяпер Доўгавічы — у Мсціслаўскім раёне.

Чаму, аднак, тое не была ўстаноўлена раней? Мы выказалі тады меркаванне: “А што

быў пасмяротна рэабілітаваны ў 1956-м — не ўсе ж ведаюць.”

Анкета, справа, пра якую гаворка, запаўняліся ў Мінску 22. II. 1934 года, калі Андрэю Шашалевічу было 40 гадоў: ён родам з 1893-га. У Мінску заставаўся жонка Соф’я (35 гадоў, “на иждив. мужа”), сыны Юрый (5), Артур (3), дачка Аксана (паўтара года), з імі жыў і брат Шашалевіч Васіль, “пісатель”. Тады Андрэя Мрыя асудзілі на 5 гадоў, саслалі ў Карагандзінскі канцлагер. Ад-

нага суда СССР. І заява падзей-нічала! Справу перагледзелі, у лістападзе 1934-га пісьменнік быў вызвалены, яго адправілі на вольнае пасяленне ў горад Вельск (Валагодская вобласць). Высылка закончылася на пачатку 1937-га, пісьменнік пабачыў жонку, дзяцей, і пасля доўгіх пошукаў яму ўдалося знайсці працу ў пасёлку Кола (Мурманская вобласць). Дзякуючы той “перарышцы” між рэпрэсіямі й з’явілася на свет дзяўчынка Наталля: было тое “перад Новым 1940 годам”, як успамінае яе сястра Аксана. І такім чынам: віншуем Вас з юбілеем, шанюная Наталля Андрэеўна!

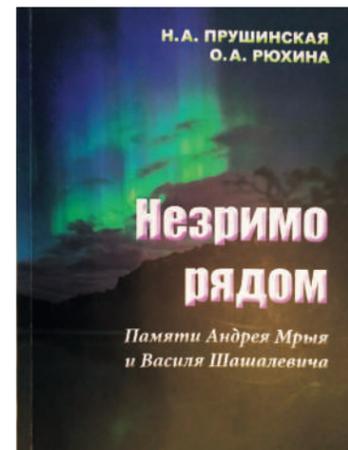
Другі раз Андрэй Мрый быў арыштаваны 3 чэрвеня 1940 года, сасланы, і да родных ужо не вярнуўся. Але ж і першы арышт растушчыў на часткі сям’ю пісьменніка. Жонка яго, Соф’я, пакінула пры сабе толькі сына Юрыя. Вымушана была дачку Аксану аддаць у сям’ю Хрысанавых (родная сястра Андрэя Мрыя, Ксенія Антонаўна, і гадала яе ў Петразаводску разам з мужам Мікалаем Хрысанавым, якога ў 1937-м рэпрэсавалі, а 28 снежня й расстралялі). Аксана толькі раз, і то нядоўга “ў святым жыцці”, як сама піша,

Наталля Прушынская з дачкой Аннай у Коласаўскім музеі. Мінск, 2014 г.

не ведалі ў Мсціслаўскім раёне пра таленавітага земляка — на тое былі прычыны. Пра “ворага народа” стараліся раней не згадаць, і што Андрэй Мрый

нак, піша ў кнізе Наталля Прушынская са слоў маці, яму ўдалося на апошнім спатканні праз жонку перадаць заяву ў Пракуратуру, на імя старшыні Вярхоў-

бачыла бацьку: летам 1937-га. Артур выхоўваўся ў іншай сям’і: Зыкавых Івана Андрэевіча (родны дзядзька, брат маці) і Яўгенія Антонаўны, якія жылі ў Гомелі.

Па сутнасці, абедзве дачкі бацьку-пісьменніка не ведалі. Аднак іх успаміны, сабраныя й сістэмна, з навуковым падыходам прааналізаваныя дакументы (вялікую работу правяла Наталля Андрэеўна: у выданні звыш 140 спасылак на розныя крыніцы!) чытаць надзвычай цікава. Пад такім ракурсам пра разбуральныя наступствы сталінскіх рэпрэсій, мабыць, яшчэ ніхто не глядзеў, не пісаў. А глыбокія ж раны ад іх атрымалі, пранеслі праз усё жыццё не толькі самі рэпрэсаваныя.

У кнізе пададзены шэраг іншых цікавых матэрыялаў пра повязі паміж Карэліяй і Беларуссю.

Іван Ждановіч

ДЫЯЛОГ КУЛЬТУР

Українская песня — зусім не чужая

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Сёння ў хоры спяваюць украінцы, беларусы, палякі, рускія. Многіх слухачоў здзіўляе не столькі спеўны іх імпэт, колькі веданне ўкраінскай мовы, культура маўлення. Маргарыта Кучук сама беларуска, родам з гарадскога пасёлка Руба (16 км ад Віцебска). Прызналася: мову ўкраінскіх песень дапамагло ёй спасцігнуць веданне асабліва сцяў фанетыкі рускай мовы. “Памятаю, настаўніца рускай мовы і літаратуры Рубаўскай сярэдняй школы, якую я заканчвала, цудоўны філолаг Святлана Станіславаўна Замоткіна, патрабавала ад нас дасканалага рускамоўнага вымаўлення, ведання фанетычных законаў. А як прыйшла я спяваць ва ўкраінскі хор, то ўсвядоміла, што рускае вымаўленне вельмі падобнае да ўкраінскага ў тым, што тычыцца мяккіх зычных гукаў “т” і “д”. Заўсёды стараюся прынесці ў “голос хору” фанетычныя тонкасці ўкраінскай мовы. Многія харавыя калектывы апошнім часам бяруць у рэпертуар украінскія песні, аднак за фанетыкай не надта сочаць, пераносяць ва ўкраінскую мову фанетычныя асаблівасці беларускай. Мне тое рэжа слых. Бо я лічу фанетыку музыкнай мовы”, — разважае спадарыня Маргарыта. Паколькі ў хоры шмат рускіх і беларусаў, то асаблівасці фанетыкі ўкраінскай мовы кіраўніца хору тлумачыць ім асобна, на дадатковых занятках.

Маргарыта не бачыць нічога дзіўнага ў тым, што яна, хоць

і родам з Беларусі, пашырае ўкраінскую культуру. З украінцамі, іх спевамі й вышыванкамі сутыкалася ў дзяцінстве. З дыпламамі горных інстытутаў з Украіны тыя прыезджалі працаваць на прадпрыемства “Даламіт” у Рубу. Няма ўкраінцаў жыве там і цяпер. Бацька Маргарыты часта чытаў ёй маленькай вершы Тараса Шаўчэнкі. Далучалі да братняй культуры аповесці Мікалая Гогаля “Тарас Бульба”, “Вечары на хутары паблізу Дзіканькі”. “Ды й хто ведае: можа, і ў мяне ёсць украінскія родавыя карані. Дзявочае ж прозвішча — Каладко, для ўкраінцаў характэрнае”, — жартуе Маргарыта, хоць “украінскія слядоў” у сваім радаводзе пакуль не знайшла.

Украінская мова, культура сталі для Маргарыты яшчэ бліжэйшымі, калі спаткала ў хоры свайго будучага мужа. Яўген Кучук — напалову ўкраінец, напалову беларус: маці яго родам з горада Енакіева Данецкай

вобласці, прыехала калісьці ў Мінск вучыцца ў Радзётэхнічны інстытут (цяпер Беларускі дзяржаўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі). Яўген спявае з прыгажуняй Маргарытай 20 гадоў. Сёння ў вольны ад працы час ён дапамагае жонцы ў харавых справах: стварае відэа- і аўдыёзапісы канцэртаў, робіць афішы, уносіць прапановы ў рэпертуар... Ёй такая дапамога якраз дарэчы, бо дыпламаваны дырыжор-хормайстар Маргарыта Кучук прагне дасканаласці, бездакорнасці ў спевах. І шмат часу патрэбна, каб дамагчыся ад самадзейных артыстаў прафесійнага выканання. “Мы хочам пашыраць аўдыторыю нашых слухачоў і прыхільнікаў, — гаворыць кіраўніца хору. — Таму й развіваемся. Апошнім часам пачалі нават асвойваць тэхніку віртуозных спеваў бельканта, якая ўзнікла ў Італіі. Яна ж вельмі падыходзіць для нашых украінскіх лірычных песень!”. Мар-

гарыта ганарыцца, што яе падпечныя маюць сертыфікаты аб паспяховым вывучэнні тэорыі й практыкі харавога выканальніцтва ў межах міжнароднага варштата музыкаў “Сучасная харавая песня” (Нідэрланды, 2017 г.).

Летась хор “Криниця” падрыхтаваў вялікую праграму з украінскіх, беларускіх і грузінскіх песень і выступіў з ёй на міжнародным фальклорным фестывалі “Вясновыя рытмы — 2019” у Кутаісі (Грузія). Дзякуючы таму, што Маргарыта Кучук са школы сябруе з фанетыкай, ёй удаецца пашыраць рэпертуар хору — у ім цяпер ёсць украінскія, рускія, беларускія, грузінскія народныя і аўтарскія песні.

Харыстам раней часта ўдавалася ездзіць выступаць ва Украіну. Спявалі на III Бойкаўскім фестывалі ў горадзе Торку (Львоўская вобласць), на фестывалі “Каламыя-2013” (Івана-Франкоўская вобласць), на “Сарочынскім кірмашы” (Палтаўская вобласць). Цяпер такіх выездаў няма. (То можа беларускія суполкі ва Украіне дапамогуць хору, пачнуць запрашаць яго на свае імпрэзы-фестывалі? Заадно звяртаем увагу й супрацоўнікаў Амбасады Беларусі ва Украіне: паслухайце-паглядзіце калі, што за цуд ёсць у Мінску! Прадстаўніц Беларусі адметным гуртом на любым украінскім фэсце — значыць, здабыць там гонар і славу Бацькаўшчыне. Да таго ж трэці Форум рэгіёнаў Беларусі ды Украіны пройдзе сёлета

Спявае Маргарыта Кучук. 2013 г.

ў Гродне, і, як паведамляе прэс-служба Саўміна, беларускі бок распачаў падрыхтоўку да яго. То можа й хор “Криниця” ў культурнай праграме знойдзеца месца? — Рэд.)

Артысты народнага хору ўкраінскай песні “Криниця” з задавальненнем выступаюць на канцэртах, вечарынах, іншых імпрэзах, прысвечаных творчасці беларускіх і ўкраінскіх пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў у Мінску. Дзень Святога Мікалая, Каляды, Шчодры вечар, Вербная нядзеля, Купалле, Дзень маці, Міжнародны дзень музыкі, Дзень украінскага пісьменства й мовы, Дзень Кіева, Дзень Перамогі, Дзень незалежнасці Украіны, дзень Святога Георгія — да кожнага свята ці ўрачыстасці ёсць у спевакоў адпаведны рэпертуар. Выступленні ў такіх знакавых дні сталі ўжо традыцыйнымі, збіраюць шмат сяброў. За 20 гадоў, як хорам “Криниця” кіруе Маргарыта Кучук, ён даў больш за 700 сольных і зборных канцэртаў: у Беларусі, Украіне, Польшы, Нідэрландах, Грузіі. Прычым штараз, дзе б ні выступалі за мяжою спевакі, яны з гонарам кажуць, што і ўкраінская песня для Беларусі — зусім не чужая.

Ганна Лагун

Хор “Криниця” выконвае ўкраінскія, рускія, беларускія, грузінскія песні

Вандруючы па Дзятлаўшчыне

Спаца-Праабражэнская царква ў Дзятлаве

Аглядаючы ваколліцы Міра, заглянем і ў гарадок Дзятлава. Узгадаем, чым адметнае на літаратурную спадчыну, твораў-літаратараў само паселішча, тэрыторыя цяперашняга Дзятлаўскага раёна.

Уявіце сабе: калісьці ў Дзятлаве нараджаліся нават князі... Архівы даносяць нам такую цікавую вестку: 5 студзеня 1712 года ў Дзятлаве (па тым часе было паселішча ў Слоніўскім павеце Наваградскага ваяводства Вялікага Княства Літоўскага, што ўваходзіла ў склад Рэчы Паспалітай) нарадзіўся князь **Удальрык Крыштаф Радзівіл** (Udalyryk Krzysztof Radziwiłł). Застаўся ж князь у гісторыі як паэт, перакладчык, гісторык. А ў “дадатак” і як генерал-лейтэнант, канюшы вялікі літоўскі (займаў пачэсную пасаду амаль 30 гадоў, а сам нагляд за вялікакняжацкімі табунамі ды стайнямі тады, кажучы, выконваў падканюшы), пісар вялікі літоўскі, староста мінскі. Значную частку жыцця князь Удальрык Крыштаф правёў у сваіх маёнтках на Вальні. У 1749-м камандаваў паходам супраць украінскіх гайдамакаў. І тую вайсковую аперацыю апісаў у кнізе “Дыярыш перамогі маёй над гайдамакамі”. Вядома, на сёння творчая спадчына ўраджэнца Дзятлава складае 50 прац у вершах і прозе. З іх вылучаюцца “Апісанне клопатаў людзей усіх класаў” (1741), “Маральныя элегіі” (1752), “Свецкая крытыка, альбо Сатыра”. Сучаснікі характарызувалі нашага земляка як чалавека эксцэнтрычнага й прадбачлівага, здольнага й начытанага, схільнага да авантурызму. Князь сабраў велізарную бібліятэку, ведаў шмат моў, сярод іх — грэчаскую, нямецкую, французскую, італьянскую, англійскую. Перакладаў на польскую творы Карнея, Расіні, Сафокла. Ягоны сын Матэуш Радзівіл (1768–1818) быў генералам рускай арміі.

Дзятлава — радзіма яўрэйскага публіцыста, паэта **Аўрама Івянецкага** (1892–1943). Вучыўся хлопчык у хедэра, а таксама ў рускай школе. У 1911-м працаваў карэктарам у рускім кніжным выдавецтве ў Варшаве. Калі пачалася Першая сусветная вайна, маладога чалавека прызвалі ў армію. Праз дзевяць месяцаў з пачатку бая-

вых дзеянняў Аўрам аказаўся на фронце. Патрапіў у аўстрыйскі палон. У канцы 1918 года вярнуўся ў Дзятлава, праз тры гады пераехаў у Вільню. Працаваў у рэдакцыі яўрэйскай газеты, і адначасова вучыўся на стаматолага, займаўся мастацкай творчасцю. Каштоўным дакументальным сведчаннем таго віхурнага часу стала першая кніга — “Калі

дарогі скрыжоўваюцца” (Вільня, 1923): сапраўдны дзённік яўрэйскага ваеннапалоннага. У ім апісвалася й жыццё яўрэйў Харватыі. Згадваючы тое, заўважым: вартыя ўвагі літаратурныя здабыткі, здзейсненыя нашымі землякамі, ураджэнцамі беларускай старонкі, бывае, аказваюцца закрытымі, недасяжымымі для нас — бо напісаны й выдадзены былі на ідзіш, іўрыце, польскай мове. Між тым у кнігах пісьменнікаў, чыя творчая, жыццёвая біяграфія звязана з Беларуссю ранейшае пары, прыхавана наймавернае багацце фактаграфічнага гістарычна-краязнаўчага, рэгіёназнаўчага матэрыялу.

З 1924 года Аўрам Івянецкі жыў у Варшаве. Друкаваўся ў польскіх яўрэйскіх перыядычных выданнях. Пісаў навелы,

Віктар Шымук

рэцэнзіі на кнігі, замітки для інфармацыйнай хронікі. Пераклаў на ідзіш “Прыгоды Алівера Твіста” Чарльза Дзікенса, “Апошнюю радасць” Кнута Гамсуна. У 1943 годзе пісьменнік быў забіты фашыстамі ў Варшаве.

Яшчэ адно дзятлаўскае літаратурнае імя — яўрэйскі паэт **Аўрам-Мойша Дзілон** (Журавіцкі), які нарадзіўся ў Дзятлаве ў 1883 годзе.

Адукацыю атрымліваў у прыватных настаўнікаў у сяле Баркі, затым — у школах у Быцені ды Слоніме. У 1904-м разам з бацькамі эміграваў у ЗША. Вершы пачаў пісаць у юным узросце. У ЗША прымаў удзел у руху імпрэсіяністаў “Дзі юнгз”. У 1919 годзе выдаў зборнік вершаў “Жоўтая лістота”. Памёр паэт у 1934 годзе. Пасмяротна (у 1935 годзе) выйшла яшчэ ад-

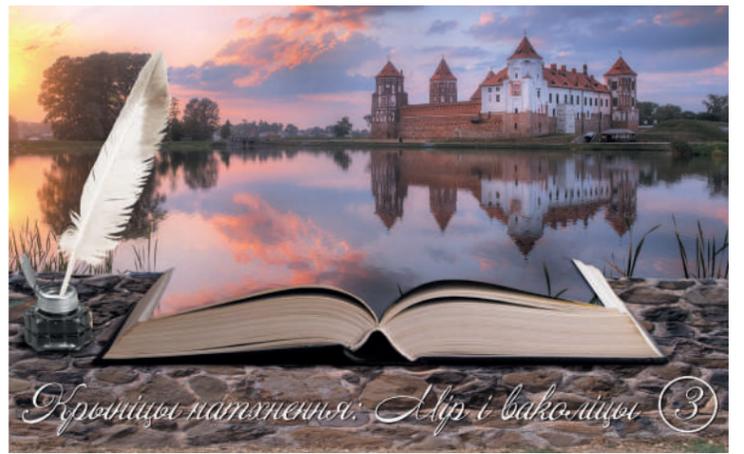
на кніга ўраджэнца Дзятлава: “Песні А.-М. Дзілона”.

Роднае, беларускае слова ў дзятлаўскім краі мацавалі выхадцы з вясковых паселішчаў. Лёс іх, як правіла, быў досыць няпростым. І не кожны талент змог прарвацца да вялікіх вышынь... Як прыклад — жыццёвы шлях **Гарасіма Праменя** (сапраўдныя імя і прозвішча — **Іван Пышко**), які нарадзіўся ў 1908 годзе ў вёсцы Зачэпічы. Яшчэ юнаком спрычыніўся Іван да барацьбы супраць пілсудчыкаў. Тады ж уступіў у

Пятрусь Граніт

шэрагі Кампартыі Заходняй Беларусі, узначальваў Зачэпіцкую ячэйку КПЗБ. Удзельнічаў у страйку на шклозаводзе “Нёман” у Бярозаўцы (гэта сёння ўжо Лідскі раён). Патрапіў на мітынг рабочых разам з сялянскай падтрымкай: з Зачэпіч рабочым перадавалі прадукты харчавання. Але Іван не пабаяўся і выступіць, падкрэсліў, што сяляне будуць і надалей салідарнымі са шкларобамі. А напрыканцы выступлення прачытаў свой верш “Сцяг”. Друкавацца Гарасім Прамень пачаў у 1933 годзе. Першы верш з’явіў-

каму народу/ Шчасце й долю здабываць!... Друкаваўся Гарасім Прамень у газеце “Наша воля”, часопісе “Шляхам моладзі”. Пражыў Іван Пышко 55 гадоў, выгадаваў трох сыноў. Вершы ў савецкую пару свайго жыцця друкаваў у раённай газеце. “Добра ўсім жадаю./ Сынам сваіх палёў./ І гарача вітаю/ Паэтаў-змагароў...” Вось бы аб’яднаць намаганні якога-небудзь з кніжных выдавецтваў і мясцовай дзятлаўскай улады ды выдаць кнігу вершаў Гарасіма Праменя!

Цікавае было жыццё і ў заходнебеларускага паэта з Дзятлаўшчыны **Петруся Граніта** (**Івана Івашэвіча**), які таксама нарадзіўся ў Зачэпічах: у студзені 1909 года. Сваю пятачку на жыццё вясковага хлопца прылажыў і тагачасны лёс Беларусі (тае часткі, якая апынулася пад польскім гнётам), і лёс яго сям’і. Бацька вярнуўся з фран-

тоў Першай сусветнай толькі ў 1922 годзе. Але доўга не пажыў, памёр ад цяжкіх ран праз год. І зусім яшчэ падлетку Івану давалося самому касіць, хадзіць за плугам, займацца іншай сялянскай працай. У 1927-м хлопец пачаў працаваць брукаром (на будаўніцтве дарог), і працаваў ім аж да 1939 года. “Брукар молатам сталёвым/ Звоніць, б’е па камянях./ Хоча шлях пракласці новы./ Каб не рانیць

людзям ног./ Утрымае цяжкі молат/ Мазалістая далонь./ Размахніся — як той волат./ Высякаючы агонь!/ Толькі рэха раздаецца./ Іскры свецяць у вачах./ Камень сцелецца-кладзецца —/ Пракладае новы шлях...” (верш “Брукар”, 1939 год). І Пятрусь Граніт актыўна ўдзельнічаў у падпольнай рабоце. Наведваў сходы, мітынгі Беларускай сялянска-работніцкай

людзям ног./ Утрымае цяжкі молат/ Мазалістая далонь./ Размахніся — як той волат./ Высякаючы агонь!/ Толькі рэха раздаецца./ Іскры свецяць у вачах./ Камень сцелецца-кладзецца —/ Пракладае новы шлях...” (верш “Брукар”, 1939 год). І Пятрусь Граніт актыўна ўдзельнічаў у падпольнай рабоце. Наведваў сходы, мітынгі Беларускай сялянска-работніцкай

грамады. Калі Заходнюю Беларусь далучылі да Савецкай Беларусі, паэт працаваў сакратаром выканкама, старшынёю сельсавета. У 1940-м Петруся Граніта разам з Валянцісам Таўлаем і Анатолям Іверсам пашчасціла сустрэцца ў Лідзе з народным песняром Беларусі Янкам Купалам. У час Вялікай Айчыннай вайны Іван Івашэвіч быў партызанскім сувязным. Выступаў у партызанскім друку з вершамі. У 1945–71 гадах працаваў настаўнікам, загадчыкам пачатковай школы ў роднай вёсцы. У 1978-м выйшла кніга вершаў Петруся Граніта “Сцяжынка”, адрасаваная дзецям. Наклад зборніка ўражае: 50 тысяч экзэмпляраў! Творы заходнебеларускага літаратара былі змешчаны і ў анталогіях “Сцягі і паходні” ды “Ростані волі”. Памёр Пятрусь Граніт у 1980 годзе. Музейны куток, прысвечаны таленавітаму літаратару-земляку, створаны ў Жукоўшчынскай сельскай бібліятэцы Дзятлаўскага раёна.

Яшчэ адзін літаратурны адрас Дзятлаўшчыны — вёска Змяёўка: там у 1933 годзе нарадзіўся паэт, публіцыст **Віктар Шымук**. Бацька літаратара працаваў на лесапільцы ў Дзятлаве. Вікенцій вучыўся ў школе ў вёсцы Янаўшчына, ды нядоўга, бо пачалася Вялікая Айчынная вайна. Прадоўжыў вучобу пасля таго, як Гродзеншчына была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — і ўжо хадзіў у школу ў Дзятлаве. Пасля заканчэння 8 класаў працаваў адказным сакратаром дзятлаўскай раённай газеты “За савецкую вёску”, адначасова вучыўся ў вячэрняй школе. У 1951-м паступіў на аддзяленне журналістыкі Бельскага ўніверсітэта. Вучобу ў ВУН сумяшчаў з працай у рэспубліканскай газеце “Калгасная праўда”. Закончыўшы ўніверсітэт, працаваў у “Звяздзе”, штотыднёвіку “Літаратура і мастацтва”, на Беларускай радыё. Віктар Шымук — аўтар кніг “Каля Броннай гары”, “Мы вясне дапамагалі”, “Святанне” ды іншых паэтычных і публіцыстычных зборнікаў. Памёр ураджэнец вёскі Змяёўкі ў 1998 годзе.

Асобную частку літаратурна-краязнаўчага падарожжа па Дзятлаўшчыне можна правесці ў Наваельні ды яе найблізкіх ваколліцах. Але ж пра Наваельню літаратурную будзе наш асобны расповед. Як, дарэчы, асобна мы раскажам і пра дзятлаўскія, карэліцкія, наваградскія ды іншыя адрасы, звязаныя з лёсам Ігната Дамейкі — знакамітага геолога, нацыянальнага героя Чылі, сябра Адама Міцкевіча, да таго ж падарожніка, мемуарыста.

Алесь Карлюкевіч

ТРАДЫЦЫ

Новасібірская “Лявоніха”

Фестывалі беларускай творчасці “У гасцях у Лявоніхі” ўжо традыцыйныя, штогадовыя.

Але кожны раз яны маюць асаблівасці, бо праводзяцца ў розных раёнах Новасібірскай вобласці.

Песні, музыка, танцы, адзенне, рамёствы, абрады, стравы... Хоць і шмат усяго рознага паядноўвае беларусаў у замежжы з Бацькаўшчынай, ды найбольш — беларуская мова. “Дык шануй, Беларус, сваю мову!” — так у адным з вершаў выгукнуў Алесь Гарун. Многія з маладзейшых беларусаў на памяць вучылі гэты твор у школьныя гады, а ў савецкую пару, падаецца мне, мала хто й ведаў пра творчасць паэта. Розныя былі часы ў беларускай гісторыі, розныя сімвалы, арыенціры на шляху ў будучыню. Аднак мова — заўсёды была й застаецца “душою народа”. Хоць, на жаль, далёка не ўсе пра тое задумваюцца, не ўсе прыслухоўваюцца да меркаванняў мудрых людзей. Чаму? Аднак паспрабаваў калісьці даць пазіт Алесь Ставер, так разважыўшы: “Каб любіць Беларусь нашу мілую./ Трэба ў розных краях пабываць...”. У далёкім Новасібірску мы й сапраўды па-новаму пачынаем разумець, любіць і цаніць Бацькаўшчыну. І як цудоўна бывае, калі “часцінка” мілай Беларусі можа прыехаць да нас!

Новасібірскі Цэнтр беларускай культуры і Беларуска-Расійскі ўніверсітэт (Магілёў) супрацоўнічаюць не першы год. Не раз прыязджала да нас і Валянціна Панежа — старэйшая выкладчыца БРУ. І кожны яе семінар — як асобная гісторыя: са сваёй назвай, адметным зместам. А ў якасці назвы для лістападаўскага семінара па беларускай мове якраз быў выбраны згаданы радок

Анастасія Дзяменцьева вітае гасцей і ўдзельнікаў фестывалю

з верша Алеся Гаруна. Сагравае душу й тое, што кожны раз на семінары прыходзіць усё больш аматараў беларускай мовы. Мінулай восенню разам з Валянцінай Васілеўнай да нас прыездзіла яшчэ дзве яе калегі: Алена Шапава і Наталля Мурадзян. Абедзве — на стажыроўку, аднак Алена Васілеўна знайшла часу, каб паўдзельнічаць і ў семінары: цікава раскажаць новасібірцам пра нацыянальную беларускую кухню.

Нашы магілёўскія госці былі прыемна здзіўлены, калі даведаліся, што змогуць пабываць на чарговым Фестывалі беларускай творчасці “У гасцях у Лявоніхі”. Ён хоць і штогадовы, але кожны раз мае асаблівасці, бо праводзіцца ў розных раёнах вобласці. Для нас жа, як арганізатараў, фестываль — гэта магчымасць задзейнічаць у ім як мага больш менавіта мясцовых жыхароў. Бо ў кожным сяле, у кожнай вёсцы таленты ёсць, аднак далёка не заўсёды маюць

людзі з сібірскай глыбінкі магчымасць прыехаць у абласны цэнтр, недзе выступіць. У лістападзе 2019-га “Лявоніха” запрашала ўсіх у горад Балотнае. Выбар не выпадковы: у раёне ў вёсках Бярэзаўка і Баратаеўка й цяпер кампактна жывуць нашы супляменнікі-беларусы. Пераважная большасць з іх, праўда, у Беларусі ніколі й не бывала...

Перад пачаткам канцэртнай праграмы госці фестывалю здзейснілі праменад па своеасаблівай

Майстар-клас па праводзіць Валянціна Жорава з вёскі Баратаеўка

алеі народных майстроў. Колькі там усяго цікавага! Майстры-рамеснікі прывезлі свае работы ў розных тэхніках: саломаліценне, вырабы з бісеру, з атласных стужак, лялькі, пано з саломы. І стравамі беларускай кухні можна было пачаставацца, пры тым халаднік, дранікі-дзеруны, бульбяныя зразы, бабка бульбяная, піражкі з рознымі начынкамі прыцягвалі асаблівую ўвагу. А пасля такіх смакоццяў гасцей чакалі майстар-класы па выцінанцы, прадзенні на верацяно, вышыванні ручнікоў. Ганаровымі гасцямі фестывалю былі на гэты раз прадстаўнікі Нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Томскай вобласці (якой кіруе Любоў Адашкевіч). Падрыхтавалі яны не толькі вальныя намумы, але й цікавы майстар-клас па вырабе лялькі-дзедзічуркі. Да таго ж на суд глядачоў і журы фестывалю была прадстаўлена конкурсная выстава “Беларуская лялька”.

Тым часам за кулісамі — апошнія прыгатаванні перад пачаткам канцэрта. У часе ўрачыстай цырымоніі адкрыцця з вітальнымі словамі да ўсіх звярнулася (і гэта ўжо традыцыя!) Анастасія Дзяменцьева — вядомая ў нашым краі спявачка, вядучая на розных імпрэзах, кіраўніца Новасібірскага Цэнтра беларускай культуры. Гучала са сцэны й дзівосная беларуская мова, на якой Валянціна Панежа вітала ўдзельнікаў і гасцей свята, глядачоў у зале. Пасля й пачалася канцэртная частка свя-

та. “Белавежская пушча”, “Купалінка”, “Рэчанька”... Шмат родных кожнаму беларусу песень гучала ў той дзень. А інтэрпрэтацыі колькі было, творчых знаходак!

Для супрацоўнікаў ЦБК фестываль “У гасцях у Лявоніхі” — штогадовая, звычайная, здавалася б, падзея. Але кожны раз, як бачыш зацікаўленасць, захапленне, а часам і слёзы радасці ў вачах людзей — разумеш: мы ж такую вялікую справу робім! Мы ўсе разам тчэм непаўторныя ўзоры сібірскага жыцця з надзвычай каштоўнага матэрыялу пад назвай “беларуская культура”. Якая — жывая ў кожную хвіліну, калі да яе звяртаешся, якая — бясконца энергетычная, надзвычай пластычная, здольная пранікаць праз многія сцены й бар’еры: таму й знаходзіць шчыры водгук у сэрцах сібіракоў розных узростаў, прафесій.

Калі ж мы вярталіся пасля фестывалю назад у Новасібірск, то нашы госці з Магілёва, узрушаныя ўбачаным у сібірскай глыбінцы, прызнаваліся: “Нават і ўявіць сабе не маглі, што ў Сібіры столькі аматараў беларускай культуры!” І чуць такія словы было нам вельмі прыемна. Бо кожная “Лявоніха” для нас — гэта ж і радаснае Жніво, і адначасова дзівосная Сяўба на ўраджайнай ніве беларускай культуры.

Таццяна Нялюбіна, метадыстка Новасібірскага Цэнтра беларускай культуры. Фота аўтара.

ФЕСТИВАЛЬ

“Сябры” багатыя сябрамі

Нарвскія “Сябры” адзначылі 20-гадовы юбілей вялікім фестывалем беларускай песні

Збіраць на святы сяброў — гэта ўжо добрая традыцыя Нарвскага беларускага таварыства “Сябры”. Восі і 14 снежня ў фестывальнай праграме “Ад юбілею да юбілею”, акрамя аднайменнага гурта суполкі-юбіляра, паўдзельнічалі ансамблі беларускіх таварыстваў з Таліна, Тарту, Маарду, наш “БЭЗ” (павет Іда-Вірумаа), эстонскія калектывы народнага дома Тамміку, моладзевая група з расійскага Івангорада (і адтуль жа быў выдатны дуэт вядучых-канферансье “Хрыстофорона і Никанорона”). Вельмі ўпрыгожыў свята самабытны ансамбль “Церніца” з Мінска: і касцюмы, і выкананне песень так уразілі глядачоў! А іх вельмі шмат прыйшло ў Палац “Ругодив”:

нават ва ўсіх праходах стаялі. Для гасцей-удзельнікаў адвялі ў зале шэсць першых шэрагаў, але большасць з нас туды пасля выступу не вярнуліся: месцы вызвалі, стаялі за кулісамі. Шмат людзей прастаялі ў зале ўвесь канцэрт: дзве з лішнім гадзіны! Сышлі адно тых, хто ў залу не мог увайсці. Во якія папулярныя “Сябры” з іх сябрамі!

Амбасадар Беларусі ў Эстоніі Вячаслаў Качанаў, іншыя дыпламаты з ансамблямі “Церніца” і “Сябры”

Свята было зладжана выдатна, фестываль прайшоў “на ўра”. За тое аддаем належнае дружнаму калектыву “Сяброў”, а ў першую чаргу кіраўніцы суполкі Людміле Аннус з яе невычэрпнай энергіяй, ды й галоўнаму памочніку яе, спадарожніку жыцця Віктару Байкачоў.

Для мяне поўная зала гасцей-гледачоў — важны паказ-

чык і актыўнасці гараджан, іхняй зацікаўленасці ў спажыванні “беларускага культурнага прадукта”, і, што вельмі важна, знак даверу да арганізатараў. Як бачна, беларускае таварыства ўмела папулярна свая дзейнасць, ладзіць сапраўды цікавыя імпрэзы, бо выступаюць на іх адметныя творчыя калектывы, у тым ліку й з Беларусі — восі і пашыраецца ў Нарве цікавасць да беларускай культуры. Шчыра магу сказаць: у Эстоніі шмат гадоў “БЭЗ” трымаў пальму першынства ў гэтай працы, але ж сёння “Сябры” — наперадзе. І нас тое не засмучае: наадварот, гэта выдатна! Мы ж адну справу робім. У 2019-м нашаму згуртаванню споўнілася 30 гадоў, “Сябрам” — 20. Маладзейшым — дарогу! Няхай і надалей у нашай супольнай дзейнасці ўсё ладзіцца! Калі ж такая тэндэнцыя ў працы “Сяброў” заха-

Людміла Аннус

ваецца, то, мяркую, гарадское кіраўніцтва падумае, як у зале “Ругодив” усталяваць і балкон: каб з камфортам размяшчаць усіх глядачоў — аматараў беларускай культуры.

Зінаіда Клыга, кіраўніца Беларускага таварыства Іда-Вірумаа “БЭЗ”

Дарэчы. 13 снежня па дарозе ў Нарву мінскі гурт “Церніца” (кіраўнікі Галіна ды Іосіф Несцяровічы) выступілі на сцэне Цэнтра культуры Кохтла-Ярве — разам з ансамблем суполкі “БЭЗ”. І ў тым горадзе цёпла сустракалі артыстаў з Беларусі.

“Голас Радзімы”: 65 гадоў!

Чытайце газету ў інтэрнце на партале zviazda.by

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2020

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “Выдавецкі дом “Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Пакой 907.
E-mail: golas_radzimy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-2871526

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “Выдавецкі дом “Звязда”
Дырэктар – галоўны рэдактар Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку:
13.01.2020 г.
Наклад 365.
Заказ –
Выходзіць 2 разы на месяц

Месца друкавання:
Друкарня Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку” ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004
Пр. Незалежнасці, 79.
220013 Мінск, Рэспубліка Беларусь

Рукпісы прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца. Пазіцыі рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць